

МЕДИЧНА ОСВІТА

УДК: 371.321 + 371.322 + 616.314-089

Білоус О.Т.

Роль викладача в організації самостійної роботи студентів на кафедрі хірургічної стоматології

Кафедра хірургічної стоматології (зав. каф. – проф. В.П.Пюрлик) Івано-Франківського національного медичного університету

Резюме. У статті розглядається роль і функції викладача вищої школи у формуванні клінічного мислення студентів, розвитку у них нестандартних підходів до вирішення ситуативних завдань в умовах самостійної практичної діяльності в процесі вивчення хірургічної стоматології.

Ключові слова: викладач, самостійна робота, хірургічна стоматологія, студенти-стоматологи.

У системі державної політики нова соціокультурна ситуація стала вимагати від лікаря-стоматолога високого професіоналізму, як в плані клінічного мислення, так і правової безпеки його діяльності [1, 5]. Тому розвитку здібностей логічного аналізу та формування нестандартного підходу до розв'язання практичних задач майбутніми фахівцями з хірургічної стоматології слід приділяти особливу увагу.

Проте, важливою умовою вдосконалення підготовки студентів є педагогічна майстерність викладача, який був і залишається стержневою ланкою будь-якої педагогічної системи [2]. Його роль в системі управління якістю освіти значно зростає у зв'язку з постійною зміною економічних та освітніх умов, котрі він повинен розуміти і вміти їх використовувати. Досягнути більш високих, якісних результатів викладач може, тоді коли вміє визначати результативність заняття в цілому та акцентує увагу на найбільш важливих темах, аспектах, способах пізнавальної діяльності, які гарантують поглиблення зацікавленості студентів до вивчення хірургічної стоматології. Йому необхідно прогнозувати, проектувати і моделювати ті якості майбутнього фахівця в галузі стоматології, які він передбачає побачити після закінчення процесу його підготовки [3].

З однієї сторони, особливості педагогічної діяльності у хірургічній стоматології, пов'язані зі специфікою об'єкта (студента) і суб'єкта (пацієнта), якими є люди, та постійною зміною педагогічної ситуації. Все це не дозволяє педагогу опиратись на якусь одну, раз і назавжди засвоєну систему дії. З іншого боку, при розробці методологічних основ оптимізації навчального процесу, виникає проблема співвідношення професійної майстерності педагога і певного алгоритму дії, які викладачу необхідно постійно реалізовувати. При всій різноманітності педагогічних систем і працюючих у них викладачів, існують загальні закономірності їх функціонування. Виявлення цих закономірностей, формування їх у вигляді структурного алгоритму для визначеного класу педагогічних задач, виявлення закономірностей при навчанні студентів, оперування з цими структурами і є метою клінічної педагогічної діяльності в хірургічній стоматології.

Тому оптимально організована викладачем самостійна робота студентів, сформована на основі теоретичних знань та сучасних наукових розробок, сприяє підвищенню ефективності навчання та підготовки конкурентноспроможного висококваліфікованого спеціаліста [4].

Самостійні заняття студентів під керівництвом викладача повинні бути максимально наближеними до практики, тобто відповідати за своїм характером практичній діяльності хірурга-стоматолога на поліклінічному прийомі. Тому ці заняття проводяться в хірургічному відділенні Центру стоматології університетської клініки ІФНМУ.

Основною задачею самостійного заняття є закріплення

отриманих на кафедрі знань і навичок з діагностики і лікування хірургічних стоматологічних хворих. Планувати їх доцільно тоді, коли студенти частину матеріалу предмету вивчили на лекціях і практичних тематичних заняттях.

Тому значну увагу ми приділяємо відбору тем, а також практичним заняттям для того, щоб студент мав реальну можливість реалізації самостійної активної діяльності, яка включала б, як вдосконалення мануальних навичок, так і розвиток клінічного мислення, вміння орієнтуватись у нестандартних ситуаціях.

Практична самостійна робота студентів з хворими, хоч за формою є груповим заняттям, але за змістом повинна носити індивідуальний характер. Ця форма навчальної роботи підвищує трудову активність студентів, розвиває клінічне логічне мислення і сприяє якості підготовки спеціалістів.

Для виконання самостійної роботи складається завдання, у якому наявна мотиваційна характеристика теми, що вивчається, мета і задачі, які стоять перед студентами у процесі самостійної діяльності, контрольні питання для виявлення ступеня готовності студента до самостійної роботи, методичні вказівки з її виконання, необхідний ілюстраційний матеріал, ситуаційні задачі для самоконтролю, складені із врахуванням ступеня засвоєння матеріалу і список рекомендованої літератури.

Перед заняттями такого типу не слід давати завдання для самопідготовки, оскільки опитування і розбір теми забирає у викладача частину часу і відповідно скорочує тривалість самостійної роботи.

Самостійна робота студента ефективна тільки у випадку достатнього матеріального забезпечення: муляжі, тренажери, інструментарій, набір рентгенограм, відеоматеріали та ін.

Але найважливішою умовою є достатня кількість хворих з різним перебігом одного й того ж процесу. Тому підбір хворих до заняття повинен проводитись викладачем попередньо. При вивченні тем, пов'язаних з проблемою вивчення диференціальної діагностики, також необхідно підібрати відповідних хворих. Для підвищення зацікавленості студентів самостійна робота повинна включати і елементи навчально-дослідницької роботи. При цьому дуже важливо визначити роль і функцію викладача, який ні в якому разі не повинен давити своїм авторитетом, сковувати ініціативу студента, але в той же час повинен тримати в полі зору його діяльність, щоби вчасно прийти на допомогу, попередити помилкові дії, які можуть виникнути при різних амбулаторних хірургічних втручаннях.

Більше 90% хірургічної стоматологічної допомоги надається на амбулаторному прийомі. Цими обставинами визначається і об'єм, і тематика самостійної роботи на кафедрі. Найбільшу увагу ми приділяємо наступним розділам спеціальності: обезболення і операція видалення зуба, а також пов'язані з цим ускладнення, їх попередження і лікування; диференційна діагностика гострих запальних процесів щелепно-лицевої ділянки та об'єм допомоги з цього приводу в умовах поліклініки, можливі загрози та ускладнення; діагностика та надання допомоги при травмах щелепно-лицевої ділянки; рання діагностика онкологічних

захворювань щелепно-лицевої ділянки; привентивна діагностика таких поширених на сьогодні інфекційних захворювань, як туберкульоз, сифіліс, СНІД та визначення тактики лікаря-стоматолога у даних випадках.

Ступінь активності викладача та допомоги при виконанні хірургічних втручань залежить від семестру навчання, на якому проводиться заняття і ступеня підготовленості студентів. Мінімальна допомога надається студентам 5 курсу, які володіють, як правило, достатніми практичними навичками. Проте, вести самостійний прийом студентам категорично забороняється.

Викладач повинен побудувати процес так, щоб студент, працюючи з хворим, сам виявив у себе недостатність знань з практичних питань дисципліни та відчув необхідність у їх вивченні, зацікавленість предметом.

Самостійна робота студента неможлива без достатнього обміну інформацією, дискусії, діалог з викладачем, під час яких вони обмінюються думками, аргументують свої висновки, вчать логічно мислити. Виникнення під час проведення заняття у такій формі дискусії виробляє у студентів вміння аналізувати задачу, сміливо висловлювати свою думку, відстоюючи її у вільній формі, що сприяє формуванню творчого підходу до майбутньої спеціальності.

Викладач може надавати допомогу, але ні в якому разі не нав'язувати свою думку, так як в процесі обговорення можна виявити недоліки у самостійній роботі студента. Такий підхід, на нашу думку, дозволяє оцінити знання великої кількості студентів. Найбільш доцільно такі співбесіди проводити на завершення заняття, коли викладач, як зацікавлений колега, тактично направляє бесіду в необхідне русло.

Контроль і оцінка знань студентів проводиться в процесі прийому хворих. Викладач на основі проявлених студентами знань і вмінь оцінює згідно з традиційною схемою їх практичну роботу, а також здатність їх до логічного мислення. Плануючи самостійні заняття, після вивчення ряду тем, викладач може також у процесі прийому тематичних хворих провести етапний контроль знань та вмінь студента.

Викладач сьогодні повинен мати великий запас науково-теоретичних знань, володіти новітніми технологіями діагностики, лікування, технічного забезпечення оперативних втручань, вміти працювати з новими нестандартними поглядами і потребами студентів та багато іншого.

Всупереч висловлюваним останнім часом поглядам, що у сучасному навчанні роль викладача втрачає свою сутність, слід зауважити, що, навпаки, роль викладача стає все більш значною, оскільки в сучасному інформаційному масиві студентам необхідно допомогти зорієнтуватись,

вибрати достовірні джерела та обмежити доступ неактуальної чи навіть шкідливої інформації.

Таким чином, розуміння цього призводить до того, що викладач вищої школи сам повинен володіти сформованими компетенціями, що відповідають змісту виконуваних ним ролей і професійно-кваліфікаційних характеристик. Саме на такій основі і будується сьогодні не лише самостійна, але й вся робота професорсько-викладацького складу кафедри хірургічної стоматології університету.

Література

1. Андреев А.А. Открытые образовательные ресурсы / А.А. Андреев // Высшее образование в России. – 2008. – №9. – С.46-49.
2. Александр Андреев. Роль преподавателя в среде eLearning [Электронный ресурс] / А.А.Андреев // Портал электронного обучения. – Режим доступа: <http://www.e-learning.by/Article/role-Tutor/ELearning.html>.
3. Гуров В.Н. Компетенции преподавателей вузов: мнение студентов / Гуров В.Н., Резванова И.Ю. // Высшее образование в России. – 2009. – №12. – С.143-146.
4. Нейко С.М. Организация самостоятельной работы студентов / Нейко С.М., Скрябин Н.В., Соломеч Д.Б. // Галицкий медицинский журнал. – 2003. – Т.10, № 1. – С. 115-116.
5. Литвиненко С.А. Организация та удосконалення самостійної науково-дослідної роботи лікарів-інтернів за спеціальністю «Урологія» / С.А.Литвиненко // Галицький лікарський вісник. – 2011. – Т.18, №3. – С.96-97.

Билоус О.Т.

Роль преподавателя в организации самостоятельной работы студентов на кафедре хирургической стоматологии

Резюме. В статье рассматривается роль и функции преподавателя высшей школы у формировании клинического мышления студентов, развития у них у них неформальных подходов к решению ситуативных заданий в условиях самостоятельной практической деятельности в процессе изучения хирургической стоматологии.

Ключевые слова: преподаватель, самостоятельная работа, хирургическая стоматология, студенты-стоматологи.

Bilous O.T.

The Role of Teacher in the Organization of Student Self-Rilient Work at the Department of Operative Dentistry

Summary. In the article a role and functions of teacher of higher school are examined at forming of the clinical thinking of students, development for them for them informal going near the decision of situation tasks in the conditions of independent practical activity in the process of study of surgical stomatology.

Keywords: teacher, independent robot, surgical stomatology, students-stomatologies.

Надійшла 05.12.2011 року.